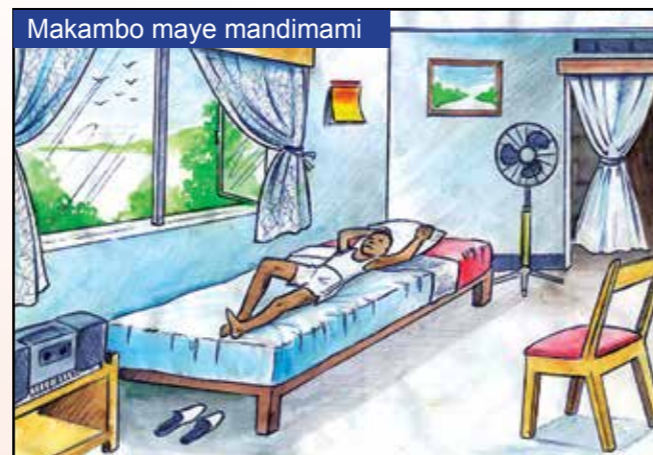

- Balobi ete akoki kokota na avion te?
- Ya solo, akoki kokota na avion, kasi esengeli koyeba soki avion yango ebombaka mopepe malamumu (pressurisé). Soki Fifi abuti ngomba, abuta likolo likolo mingi te koleka 1500 m, lokola ngomba ya Kilimandjaro...

10 Mpo na kosukisa, esengeli kotosa mikolo miye monganga apeci bino mpo bozonga na lopitalo (rendez-vous), kotalisa ndenge nini makila ma ye mazali kotambola.

Botosi ya mikolo ya bozongi epayi ya monga-nga (contrôle) ezali malamumu mingi mpo na bokolongono bwa nzoto.

Mama Mapasa : Otikala malamumu, Papa Monganga.

Monganga : Bokende malamumu, mbala ekoya, tokolobela maye masengeli mpo na kobunda na makono ndenge na ndenge eye ezuwaka ban aya SS (mangwele) mpe bakisi oyo ekosunga kokitisa ba mpasi ya mikuwa mpe mikakatano misusu ya bokono ya SS.

Ce document est réalisé avec l'appui de l'AFD et des partenaires IECD, ACTEC, Orange Fondation et Fondation Pierre Fabre. Son contenu relève de la seule responsabilité du Centre de Formation et d'Appui sanitaire

Centre de Formation et d'Appui sanitaire (CEFA)
 Plateforme d'Appui, de Formation et de Veille sur la Drépanocytose (PAFOVED)
 4804, Av. Ngafani, Mont-Ngafula, Kinshasa/ République Démocratique du Congo.
 Tél. : (+243) 99 002 5440, 99 845 7997 ; Fax : (+243) 81 26 10 005
 E-mail : pafoved@gmail.com; Site Internet : www.pafoved.net
 Tous droits réservés

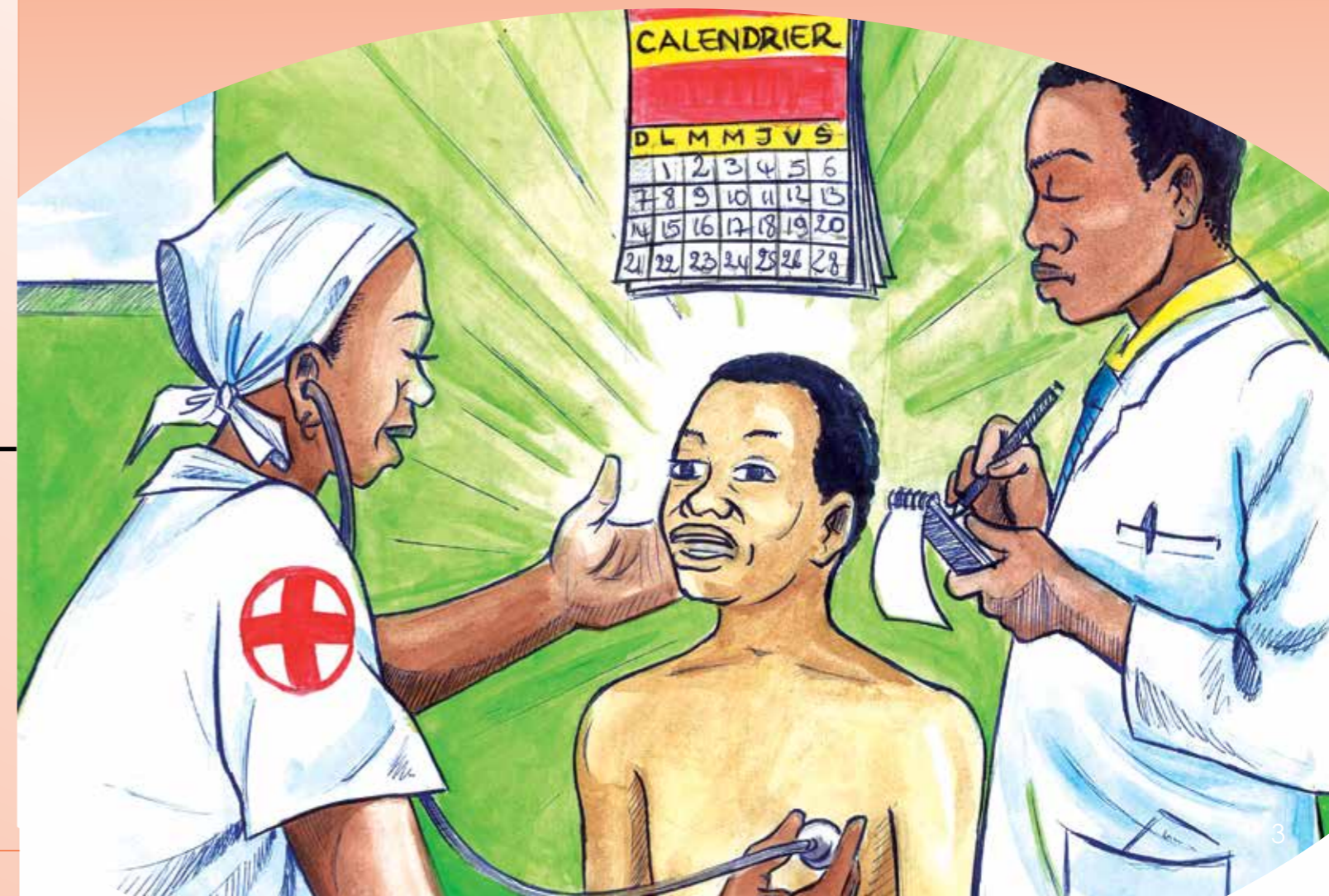
MIBEKO ZOMI YA MOTUYA

2ème Edition

Mama Mapasa amemaka mwana na ye Fifi epayi ya monganga (centre de santé) sanza nionso mpo na kotalisa ye (contrôle). Fifi azali na bokono ya kosila makila to SS.

Mama Mapasa : Monganga, esengeli kosala nini mpo 'te Fifi abelaka mingi mingi te ?
Monganga : Mama, ya solo ozali komitungisa mpo na koyeba eloko nini okoki kosala mpo Fifi akweya maladi mingi mingi Esengeli kolanda mibeko mpo bokono bozuwa ye te.

Mama Mapasa : Esengeli kosala nini?
Monganga : Tala, fongola matoyi malamumu mpe manyola malamumu malamumu mibeko zomi miye:

- 1 Esengeli mwana azala na bopeto mikolo minso ; asokola nzoto mobimba.

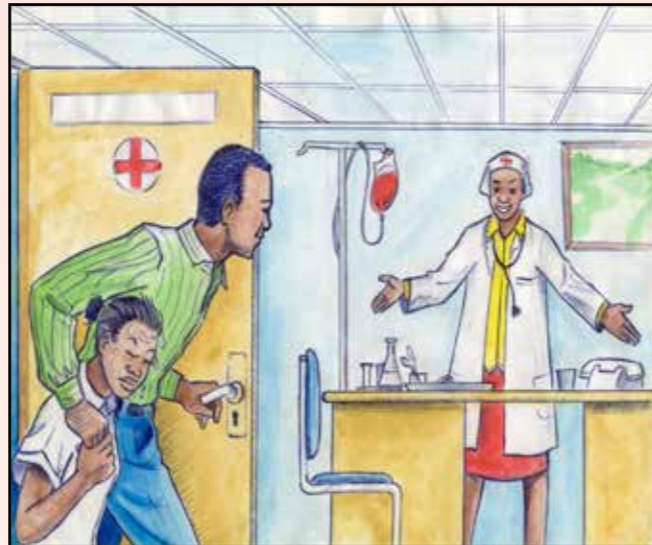

na sabuni mokolo na mokolo. O ntango ya malili, asokola na mayi ya moto moke. Ndenge moko, esengeli amesana konika mino na brosse to nzete ya mino mbala mibale na mokolo to koleka.

- 2 O ndako, esengeli kozala na termomètre mpo na kotala soki azali na moto to te ; soki ozali na thermomètre te, simba ye na mutu mpo oyeba soki moto ezali.

- 3 Soki moto ya nzoto eleki makasi, elingi koloba likolo ya 38.5° C, esengeli kopesa ye kisi ya kokitisa fièvre (paracétamol), to kotiya elamba na mayi mpe kofinika ye mpo ekitisa yango; keba keba, kobomba mwana wa bokono ya kosila makila na ndako te soki fièvre ekiti te nsima ya mikolo mibale.

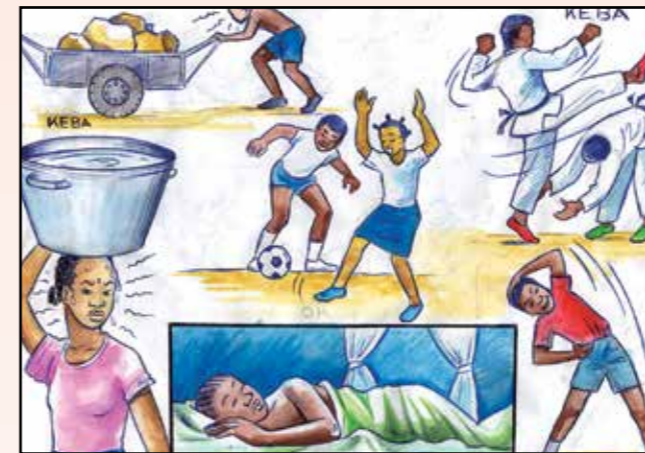
- 4 Esengeli Fifi aliya malamumu. Ezali malamumu kopesa ye lipa, miliki to ti na ntongo. Esengeli mpe, na moyi, aliya loso, fufu, kwanga to makemba na ndunda lokola biteku teku, pondu, matembele, fumbwa..., kobosana te nyama to mbisi. Bopesa ye mpe ba mbuma lokola payi-payi, bitabe, manga, lilala. Kokima kozangisa kosala zongo inene sima mikilo ébele.

- 5 Esengeli kopesa mwana ya bokono bwa kosila makila mayi mbala na mbala, mingi mpenza o ntangu azali na mpasi makasi...

- 6 Mokoni wa kosila makila asengeli kosala misala ya makasi te neti ya kokata bilanga, ya komema biloko ya kilo, mpe bongo na bongo.....

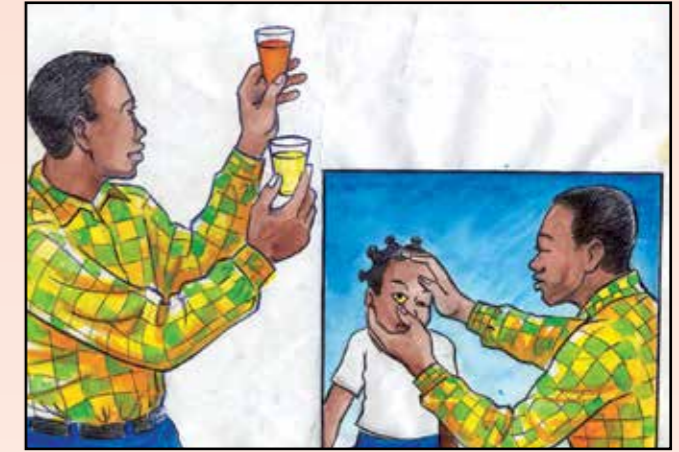

Mama Mapasa : Merci mingi, Papa Monganga, mpo na toli opesi biso. Kasi Fifi akoki mpe kosala masano (sport) ?

Monganga : Iyo, akoki kosala sport, kasi ya makasi mingi te. Akoki kosala mwa gymnastique na kelasi, kasi esengeli molakisi ayeba ete azali na maladi eye.

Mama Mapasa : Mpo na nini miso na ye mikomaka jaunes mbala mosusu ?

- 7 Langi wana na miso elakisi ete, eloko yoko ezalaka na kati ya makila babengi globule rouge, ezali kokufa ; tobengaka yango ictère.

- 8 Bosala keba na oyo nionso ekoki kokanga to kopekisa etamboli malamumu ya makila na nzoto, ndakisa bilamba to ceinture ya kokanga makasi, kokanga to kofina makolo o ntango molayi, ndenge tomonaka na taxi-bus to fulafula eye etondi na bato.

- 9 Esengeli te kotika Fifi na ndako eye mopepe ezali kokota malamumu te, mpamba te, kopema na ye ekoki kozala na mikakatanano. Akoki kolala o libanda te, ezala mpo na matanga to feti. Asala mpe keba mpo ya milinga na kati ya ndako...